

Licenční nakladatelská smlouva – úvodem

Jde o právní dokument, který je povinen nakladatel uzavřít se všemi autory, nebo jejich dědici, v případě každého díla, které není tzv. volné (volným se dílo stává 70 let po smrti svého tvůrce, viz i výklady v předešlých lekcích).

Na tuto smlouvu mají tedy nárok autoři/dědicové autorů: veškerých textů (včetně doslovů atd.), překladatelé, textologové (ne redaktoři!), autoři ilustrací, použitých fotografií a jiných výtvarných děl, autor grafické úpravy knihy nebo obálky apod. Zjednodušeně řečeno všichni, kdo mají v případě „naší publikace“ nárok i na copyright.

Výjimku tvoří ti autoři, kteří svou práci vytvořili jako zaměstnanecké dílo (např. autor grafické úpravy je zároveň zaměstnancem nakladatelství a má v pracovní smlouvě, že grafické úpravy knih vytváří jako zaměstnanecké dílo – pokud by toto ve smlouvě neměl, o dílo zaměstnanecké nejde, není to automatický proces!, a licenční smlouvu dostane i on).

Smlouva se opírá o autorský zákon a občanský zákoník, zohledňuje také zákon o neperiodických publikacích. Předlohu smlouvy si nakladatel vytváří sám (neexistuje obecně, celostátně závazný formulář) na základě zákonných ustanovení a podle potřeb daného nakladatelství a autora či jeho dědiců, jde tedy o dokument, který má charakter dohody a je do určité míry variabilní (samozřejmě každé nakladatelství si vytváří vlastní základní podobu formuláře a tu už pak upravuje podle aktuální potřeby, je-li nutno). Také grafická úprava je fakultativní – jde však o přehlednost dokumentu, důrazně nedoporučuji užití příliš malého písma, působí to nedůvěryhodně, autor by měl mít pocit, že se s ním opravdu chceme dohodnout a chceme, aby plně naší společné dohodě porozuměl, k čemuž přispívá i dobrá čitelnost textu.

Ve smlouvě máme (a díky její variabilitě můžeme) zohlednit specifika daného díla atd.

Smlouva je pro obě strany právně závazný dokument, zákony ČR však stojí „nad smlouvou“: to znamená, že nemůžeme smluvně fixovat něco, co jim odporuje – v případě právního sporu by bylo postupováno podle znění zákona, ne podle chybné smlouvy.

V případě především odborných textů, např. odborných časopisů (i na MU), ale i textů např. reeditovaných beletristických děl se stále častěji setkáváme i s některou z tzv. otevřených licencí, které umožňují volné užití a šíření díla, zpravidla k nekomerčním účelům, při splnění několika formálních podmínek (např. licence Creative Commons, s níž jsme se mohli v současnosti setkat při stahování e-knih z Městské knihovny v Praze zdarma). I zde samozřejmě musejí autoři smlouvu podepsat a s podmínkami souhlasit (nejednou jde o texty, u nichž se zároveň vzdávají honoráře).

V nakladatelské praxi se však pracuje dosud téměř výlučně s licenční smlouvou typu, který níže představím. Jde o v současnosti plně funkční smlouvu, vychází přímo z praxe jednoho

z úspěšných českých nakladatelství. Doplnuji ji svými komentáři, zvýrazněnými jinou barvou písma (tedy text černě – text smlouvy, **text červeně – komentář**; označení některých čísel smlouvy také červeně je pouze technický nedostatek, za nějž se omlouvám).

Ve smlouvě níže nenajdete některá ustanovení, která se mohou poměrně často vyskytnout: např. o tom, že ilustrace, graf. úpravu knihy, texty na obálku atd. určuje nakladatel, nebo že autor je ochoten spolupracovat při propagaci svého díla, aj. Tato a další ustanovení nakladatel do smlouvy vtělí, pokud má za to, že jsou v daném případě potřebná. Chybí mi ustanovení, v němž nakladatel oznamuje počet tzv. volných výtisků, které jsou neprodejně (autorské, propagační) a vydávají se nad stanovený náklad – a autor z nich nemá nárok na odměnu. Zpravidla jich bývá v případě knihy v nákladu, který předpokládá tato smlouva, cca 100, ale řídí se to nejen dle nákladu a typu knihy (velmi drahá publikace např. bude mít počet volných výtisků skrovný apod.), ale i podle potřeb propagace, může být výtisků více (ne o mnoho, cca o 50 ks) i méně.

Jinak jde ale o velmi přehledný typ smlouvy, autorovi snadno srozumitelný, domnívám se, že podobnou cestu, snad s drobnými úpravami, lze doporučit.

Smlouva – příklad s komentářem

číslo smlouvy: 21 934

(není nutné smlouvy číslovat, ale z praktických důvodů je to ve větších podnicích velmi prospěšné)

Zde může být např. logo nakladatelství (fakultativně).

LICENČNÍ NAKLADATELSKÁ SMLOUVA

(§ 24, § 27, § 56 AUTORSKÉHO ZÁKONA)

Nakladatelství (**název, adresa, IČO**),

evid. v obchodním rejstříku (**specifikovat kde a pod kterým číslem – údaj není zcela nezbytný**), tel.... (**údaj není nezbytný**)

(dále jen *nakladatelství*)

a

jméno a adresa autora..... (lze dodat i např. mailové spojení a už zde číslo bankovního spojení, v případě dědiců bude uvedeno jméno a adresa dědice, uvedení, po kom je dědicem – tedy např. *Jan Novotný, Hůrka 20, 555 55 Horní vrch, dědic po Josefu Novotném*. S každým s dědicem je přitom nutno uzavřít smlouvu zvlášť. Pokud existuje v rodině dohoda, že např. jeden z dědiců zastupuje ostatní, musí to být ve smlouvě uvedeno tak, že dědic tuto skutečnost prohlásí a přijme zodpovědnost, včetně materiální, za ztráty, které by vznikly, kdyby jeho prohlášení nebylo pravdivé)

(dále jen *autor*) (případně dědic/dědička)

uzavírají tuto licenční nakladatelskou smlouvu:

1. Autor na základě objednávky nakladatelství vytvoří rukopis: **název rukopisu** – (v případě pracovního názvu označíme, že jde o název pracovní, v případě překladu bude uveden autor a název díla, které je překládáno, u ilustrací, graf. úpravy, textologické přípravy, doslovů atd. opět název díla, s nímž bude pracováno, u ilustrací, fotografií apod. bude specifikován počet kusů a jejich charakteristika, rozměr, požadovaná technika aj., a bude zdůrazněno, že smlouva se vztahuje na reprodukci předloh – tedy ilustrace jako fyzický artefakt se nestávají vlastnictvím nakladatelství) (dále jen *dílo*) a uděluje nakladatelství svolení vydat a šířit toto dílo knižně a elektronicky ve formě e-book v českém jazyce. Současně autor dává nakladatelství svolení zprostředkovat vydání knihy v jazykových mutacích. Licence, kterou smlouvou autor nakladatelství poskytuje, se vztahuje nejen na vydání (které musí být přesně specifikované jako zde – tedy že je česky, zda bude i e-book, zda přenechá autor v době trvání smlouvy nakladatelství právo zprostředkovávat vydání knihy v překladech, jako je tomu zde, nebo ne – není to nutné, viz úvodní přednášky: Nakladatelství by si mělo vymíňovat toto právo jen tehdy, je-li schopno se aspoň pokusit dílo do zahraničí prodat, pokud není, o jazykové mutace se nezajímá, neblokuje jiné případné cesty k překladu), ale i na prodej.
2. Autor prohlašuje, že autorská práva, která touto smlouvou převádí, mu patří bez jakéhokoli omezení, a že ručí za škodu, která by nakladatelství vznikla z nesprávnosti tohoto prohlášení. **Nutný bod, jímž se musí nakladatel chránit např. proti podepsání dvou smluv na jedno dílo ve stejné době – nebo v případě dědiců, že skutečně dědické právo na dílo mají.**
3. Dílo bylo zařazeno do edičního plánu nakladatelství a bude vydáno do.... (datum). Nebude-li dílo vydáno bez zavinění autora v této lhůtě, může autor od smlouvy odstoupit a žádat vrácení díla. **Datum vydání si musí nakladatel dobře zvážit, aby opravdu reálně stihl do dané doby knihu vydat. Zpravidla to bývá cca rok, rok a půl poté, co už známe hotový rukopis – a např. víme, že knihu chceme vydat nejpozději do roka, připočteme tedy pár měsíců navíc. Stěží nám autor také poskytnete licenci, kdybychom mu slíbili např. vydání až do 5 let! Samozřejmě autor, když např. ví, že už je dílo ve druhé korektuře, sotva je bude stahovat, bude k posunu vydání tolerantní – ale pokud by bylo zpoždění velké, nebo např. posun způsobil, že kniha vyjde v období, které je pro ni např. z hlediska prodeje nevýhodné, může mít autor oprávněné námitky – a přinejmenším vzniká mezi ním a nakladatelstvím nepříjemná atmosféra nedůvěry a zklamání. Některé podniky na tomto místě proto vymezují, jaké výhody může autor mít, když se kniha zpozdí – např. finanční přídavek. Obyčejná možnost stažení díla totiž pro autora v našich podmínkách, kdy bojuje autor o nakladatele a ne naopak /s výjimkou autorů bestsellerů/, žádnou výhodou není, je to výhoda leda pro nakladatele, autor se může cítit při nevydání díla ošizen – např. dva roky jsme mu blokovali text smlouvou a nakonec ho nevydáme a on může pouze text stáhnout – což při nedodržení smlouvy může ze zákona vždy, i kdybychom mu to tam přímo nenapsali. V této smlouvě se k náhradám při nevydání díla z viny nakladatele vyjadřuje zvlášť bod 15, viz níže.)**
4. Dílo bude vydáno na účet nakladatelství v nákladu maximálně ... výtisků (doplňt příslušný počet, zde bude horní hranice našeho odhadu), přičemž první náklad (někdy také základní náklad, nebo minimální náklad) je stanoven na 2 000 výtisků.
5. Z prvního nákladu obdrží autor zdarma autorských výtisků (doplňme počet; ze zákona má každý autor a také každý dědic nárok na 1 kus, nakladatelství jsou zpravidla štedřejší, nejde-li o speciální edici, jejíž cena např. přesahuje několik tisíc Kč; nejvíce výtisků dostává autor textu /ne už jeho dědicové! – u jednoho autora min. 10-15 ks, je-li autorů více, počet se snižuje podle možností nakladatelství; méně překladatel, ilustrátor, grafik, textolog – cca 2–5 ks, autoři např. doslovů a předmluv mnohdy jenom jeden, vždy však zohledňujeme množství provedené práce – a počítáme také s tím, že autorské výtisky slouží vlastně k reklamě nakladatelství, dáme-li jich tedy autorovi více – někdy nakladatelství přidá autorovi na propagaci i mimo smlouvu – pomáhá nám autor s cílenou propagací) a z každého případného dotisku dalších ... neprodejných autorských výtisků (že jde o neprodejné výtisky je potřeba rozhodně uvést, ačkoli to plyne ze zákona, ale jde hlavně o to, aby autor znal svá práva – i povinnosti, proto ve smlouvě najdeme výslovně řečeno mnoho věcí, které jsou opakováním zákonných ustanovení).
6. Autor se zavazuje dodat nakladatelství dílo v konečném znění a v jednom vyhotovení nejpozději: (**uvedeme datum**). Neúplné dílo se považuje za nedodané. Pokud dílo už bylo odevzdáno, zde bude

formulace jako „Dílo už bylo odevzdáno a nakladatelstvím přijato“ – a podle toho by také byl trochu jinak formulován bod 1 smlouvy, viz výše.

7. Rukopis musí být nakladatelství dodán jako datový soubor, zpracovaný v editoru Word. Přepis hradí autor. (Můžeme mít i jiný technický požadavek, je-li reálně zvládnutelný s normálním vybavením, např. rozlišení u předloh ilustrací, pokud výtvarník nedodává obrázky fyzicky, apod.)
8. Nebude-li rukopis odpovídat dohodnuté podobě, má nakladatelství právo odečíst náklady za provedení nadměrné korektury ze smlouveného autorského honoráře.
9. Dodaná vyhotovení rukopisu jsou vlastnictvím nakladatelství. Autor prohlašuje, že si ponechal další exemplář díla pro sebe. Odměna za převod rukopisu do vlastnictví nakladatelství je obsažena v dohodnutém autorském honoráři. (Zde se samozřejmě myslí pouze fyzická podoba – např. vytištěný rukopis, tiskový soubor, ne jeho obsah, osobně považuji v době elektronického předávání textu i obrázků tento bod za trochu zbytečný, snad s výjimkou specifických náhledů obrázků, které mohou být dost drahé, ale tam si zase neumím moc představit neprovedení korektury.)
10. Pokud již nebylo v článku 6 této smlouvy (nebo později při převzetí úplného rukopisu) potvrzeno přijetí díla k vydání, sdělí nakladatelství autorovi nejpozději do pěti měsíců od převzetí úplného rukopisu, zda dílo přijímá, nebo vrací k přepracování, nebo v důsledku nového lektorování prodlužuje lhůtu ke konečnému vyjádření, nebo dílo odmítá a odstupuje od smlouvy.
11. Vyzve-li nakladatelství autora, aby rukopis díla přepracoval, je autor povinen rukopis přepracovat do dalších tří měsíců, není-li stanovena jiná lhůta. Nakladatelství je povinno sdělit autorovi písemně, zda rukopis díla přijímá, vrací k opětovnému přepracování nebo odstupuje od smlouvy.
12. Nakladatelství může odstoupit od smlouvy bez náhrady:
 - a) neodevzdá-li autor dílo řádně v lhůtě stanovené v čl. 6 této smlouvy a nakladatelství se zřetelem na ediční záměr, pro který smlouvu uzavřelo, nemá na opožděném vydání díla zájem.
 - b) neodevzdá-li autor bez závažného důvodu dílo ani v dodatečné lhůtě, kterou mu nakladatelství poskytlo.
 - c) nevyhovuje-li dílo nárokům na ně kladeným po stránce odborné, obsahové, umělecké, slohové či jazykové.
 - d) jsou-li vady díla odstranitelné a autor na požádání nakladatelství odmítne provést požadované opravy a doplňky, neprovede-li je ve stanovené lhůtě nebo nebude-li dílo ani po přepracování odpovídat nárokům na ně kladeným, anebo rukopis nebude odpovídat podmínkám státních norem. (Tyto body pochopitelně odpadají, pokud bylo ve smlouvě výše uvedeno, že nakladatelství už rukopis/dílo přijalo.)
13. Odstoupí-li nakladatelství od smlouvy podle článku 12 této smlouvy, je autor povinen vrátit nakladatelství vše, co od něho na základě této smlouvy přijal.
14. Autor se zavazuje provést bez zvláštní odměny autorskou korekturu díla ve sloupcích i stránkách (pokud nepracujeme se sloupci a stránkami – i zde to funguje jen jako synonymické označení první a druhé korektury –, raději napíšeme věc přesně; pokud budeme chtít, což je běžné, jen jednu autorskou korekturu, opět napíšeme přesně naši představu. Také je dobré napsat, že autor má nejen povinnost provést korektury, ale také na to má právo /na jedny/. Smlouva by neměla být formulována jako nějaký diktát povinností ze strany nakladatele), a to ve lhůtách stanovených nakladatelstvím. Neprovede-li autor korektury ve stanovené lhůtě, je nakladatelství oprávněno vytisknout dílo bez jeho korektur. Nemůže-li autor provést korektury ve stanovené lhůtě, je povinen tuto okolnost ohlásit nakladatelství a vrátit mu obsah (dnes mnohdy nakladatelství posílá jen elektronicky, obsah je vytištěná verze korektur, autor by však měl mít vždy možnost nechat si od nakladatelství vytištěné korektury poslat i fyzicky, a proto je potřeba se ho zeptat, zda si je může vytisknout sám, nebo mu máme ony obsahy poslat poštou/po kurýrovi apod.) jinak odpovídá za škody, které nakladatelství vzniknou proto, že termín korektur nebyl dodržen. Provede-li autor nadměrné korektury, které přesáhnou 5 % (může být stanoveno jiné číslo) z celkového rozsahu sazby, jdou náklady za korektury, přesahující tuto normu, k jeho tíži a nakladatelství je oprávněno odečíst příslušnou částku z autorského honoráře, pokud nadměrné korektury nebyly

odůvodněny objektivními změnami, k nimž došlo po odevzdání rukopisu.

15. Nastanou-li po uzavření smlouvy okolnosti znemožňující dílo vydat, má nakladatelství právo odstoupit od smlouvy. Pokud tyto okolnosti nastaly bez zavinění autora, přísluší mu poměrná část odměny podle stavu rozpracovanosti díla. Na žádost nakladatelství doloží autor rozsah vykonané práce. Nedojde-li z jakéhokoli důvodu, ale bez zavinění autora, k vydání díla, přijatého k vydání, ve lhůtě stanovené v článku 3, náleží autorovi sjednaná odměna.
16. Nakladatelství může otisknout k propagačním účelům v přiměřeném rozsahu výňatky z díla v novinách, časopisech, propagačních tiskovinách apod., a to popř. i před vydáním díla. Autor poskytne nakladatelství na požádání podklady potřebné k propagaci svého díla. Autorská odměna za toto užití je zahrnuta v odměně za vytvoření a vydání díla podle čl. 21 této smlouvy.
17. Autor převádí touto smlouvou na nakladatelství výhradní právo (někdy se můžeme setkat i se synonymickým termínem **výlučné** – tj. právo je udělováno pouze subjektu nakladatelství, s nímž je sjednáváno; existuje i smlouva nevýhradní, tehdy autor může dílo poskytnout souběžně i dalšímu nakladateli) na vydání díla do... (bude uvedeno datum, zpravidla jen rok, čímž se myslí včetně, obvyklá lhůta je cca 5–7 let, poté bychom museli smlouvu prodlužovat, za max. u obvyklého díla lze považovat 10 let. Při určování data si jako nakladatelé musíme uvědomit, že jde o dobu, po niž smí nakladatelství knihy nejen vydávat, ale i prodávat, po vypršení už ani vydané, ve skladu nakladatelství ležící výtisky, bez dalšího ustanovení prodat nelze – opakují: licence je na vydání a rozšiřování – tj. prodej. Dále: Existují i smlouvy, které nejsou na dobu určitou, ale předávají práva na dobu neurčitou, potažmo trvale; to je pro autora velmi nevýhodné, je tedy nutné, aby si ze svého hlediska všechna data a všechny základní termíny – nejen honorář! – opravdu pečlivě hlídal a zvážil je).
18. Každý výtisk díla bude obsahovat následující copyrightovou doložku:

Zde bude uveden tvar copyrightové doložky (tj. např. „© Jan Nový, rok vydání díla“ – nemusí být přesné vrocení, v době podpisu smlouvy ještě nevíme, kdy přesně kniha vyjde).
19. Dnem vydání se rozumí den, kdy bylo oprávněně započato s veřejným šířením rozmnoženin díla. Přísluší-li autorské právo k dílu více osobám, jsou autoři povinni písemně oznámit nakladatelství nejpozději při dodání rukopisu díla přesné dispozice pro rozdělení honoráře a autorských výtisků. (Platí tehdy, když smlouvu podepisuje jeden za celý kolektiv, což se dělá např. u kolektivních monografií – ale v takovém případě už to bývá zpravidla ve smlouvě napsáno jasně rovnou, zdejší ustanovení je poměrně nezvyklé.)
20. Po dobu platnosti této smlouvy není autor bez písemného souhlasu nakladatelství oprávněn vydat dílo, které je předmětem této smlouvy, ani jeho část, ani jeho výňatky a není také oprávněn toto právo na vydání komukoliv postoupit. Tím nejsou dotčena práva autora podle § 24 odst. 2 zákona č. 121/2000 Sb. Při porušení tohoto závazku je nakladatelství oprávněno od smlouvy odstoupit a žádat na autorovi náhradu vzniklé škody.
21. Za vydání díla zaplatí autorovi odměnu sjednanou takto:
 - honorář 8,00 % z prodeje (MC bez DPH) pro 0 až 2000 výtisků
 - honorář 10 % z prodeje (MC bez DPH) pro 2001 až 20000 výtisků
 - vyúčtování bude provádět nakladatel 1x ročně (1 x ročně je minimum ze zákona, kdybychom předpokládali větší prodej /např. u učebnic/, můžeme účtovat dvakrát, dokonce čtyřikrát ročně, často se přímo uvádí, ke kterému datu bude vyúčtování provedeno a dodáno, zpravidla k 31. 12. každého roku /a dále k pololetí, čtvrtletím, bude-li vyúčtování více/. Zde navrhovaná výše honoráře je dnes u beletristického díla průměrného /tj. průměrně prodejného/ autora u nás běžná, odpovídající. U malonákladových nebo dotačních knížek bude nejspíš o něco nižší. Autor se rovněž může honoráře vzdát. Dílo také může být honorováno tzv. paušálem /u autora hlavního textu dnes málo častý postup, uplatňují ho spíše malá nakladatelství apod./: Tedy právo, které nabývá nakladatel na základě této smlouvy, je honorováno naráz, jednou částkou, bez ohledu na prodej; částka pak bývá splatná po vydání díla, max. ale do tří měsíců po jeho uvedení na trh, někdy je zároveň stanoveno, jakou zálohu z paušálu může autor žádat např. při přijetí díla nakladatelstvím. Paušální honorování je naprosto běžné u všech autorů mimo

autora hlavního textu – tedy ilustrace, graf. úprava, textolog, překlad, předmluva... – a také u kolektivních děl, kde bývají honoráře malé.)

22. Autorský honorář v případě čl. 21 je splatný takto:
- u honorářů z prodeje na základě vyúčtování prodeje
Autorovi náleží za vytvoření díla záloha ve výši 20 000,00 CZK, splatná do 30 dnů od schválení redakce díla autorem. (Splatnost zálohy, tj. kdy bude vyplacena, je věcí dohody. Záloha je pak „odečítána“ od procentuální částky z prodeje, tedy peníze navíc dostane autor až poté, co procentuální odměna za prodané výtisky přesáhne oněch 20 tisíc=zálohu. Jinak částky zálohy se výrazně liší, tato odpovídá rozsáhlejší knize, o níž se předpokládá, že se bude prodávat obvyklým tempem, tj. vcelku slušně, u malonákladových nebo drobnějších knížek, bude záloha pravděpodobně mnohem menší. V tomto bodě by však mělo být jasně uvedeno /což bohužel zde chybí/, že záloha je nevratná – tedy i kdyby se prodalo méně knih, než kolik honorářově odpovídá proplacené záloze, nebude autor nucen nic ze zálohy nakladateli vracet. Částky jsou tzv. hrubého, viz bod 26.)
23. Tato smlouva se uzavírá v trojím vzájemně podepsaném vyhotovení (počet kopií určuje potřeba nakladatelství, často jsou jen dvě). Dvě kopie podepsané smlouvy vrátí autor co nejdříve nakladatelství. Jakékoliv její změny a doplňky jsou účinné pouze tehdy, pokud byly sjednány písemně a podepsány oběma stranami.
24. Pokud tato smlouva neobsahuje výslovně jiná ustanovení, řídí se právní poměry mezi smluvními stranami ustanoveními zákona č. 121/2000 Sb. a předpisů je měnicích a doplňujících. Práva a povinnosti vyplývající z této smlouvy přecházejí na právní nástupce obou smluvních stran.
25. Zvláštní ujednání: Autor vyplní v osobních údajích číslo svého účtu, pokud účet nemá, vyplní adresu, na kterou může být honorář odeslán. V případě, že si přeje výplatu přes pokladnu, výslovně tuto skutečnost uvede a bere na vědomí, že svůj příchod bude domlouvat s účetním oddělením nakladatelství alespoň týden předem.
26. Autor bere na vědomí, že podle zákona o dani z příjmu i zákona autorského je povinen honorář uvést ve svém daňovém přiznání a že je tímto informován o povinnosti nakladatelství sdělit výši jeho honoráře daňovému úřadu v místě jeho bydliště.

Zvláštní ustanovení:

.....
autor

v.... dne...

.....
nakladatelství

v ... dne